

12. Ersavaş Kavanoz, S., & Erdem, N. (2022). Ankara Kentinin Yerel Diplomasisi Bağlamında İki Taraflı İş Birliklerinin Değerlendirilmesi. *Journal of Ankara Studies*, 10(2), 229–253.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-356-2-26>

Телешун К. О.

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри тюркології

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТУРЕЦЬКИХ ДИПЛОМАТИЧНИХ ТЕКСТІВ

Дипломатична діяльність охоплює різні форми взаємодії, такі як офіційні візити, дипломатичні прийоми, встановлення контактів, проведення переговорів, виконання консульських функцій та інформаційно-роз'яснювальна діяльність. Одним із важливих етапів у цьому процесі є підготовка дипломатичних документів. Серед основних видів таких документів можна відзначити особисті ноти, циркулярні ноти, вербальні ноти, приватні листи напівофіційного характеру, заяви глав держав, урядів, міністрів закордонних справ, декларації, пам'ятні записки, комюніке, меморандуми, документи договірної характеру тощо.

Термін «дипломатична мова» використовується для позначення декількох різних понять: фактична мова, якою послуговуються дипломати в листуванні чи перемовинах; сукупність слів і виразів, які становлять дипломатичний словник; мова, яка дає змогу дипломатам висловлювати складні й суперечливі ідеї у ввічливій формі [2, с. 111].

Мова дипломатичних документів має риси офіційно-ділового стилю, що характеризується чіткістю, логічністю, смисловою точністю, високою стандартизованістю, дотриманням норм ввічливості, використанням усталених лексико-граматичних конструкцій та відсутністю емоційно-експресивної лексики.

Офіційно-діловий стиль призначений для урегулювання ділових стосунків та комунікаційних процесів у сферах державного управління, політики, громадських відносин, економіки, правового поля та

адміністративного управління. Його основною функцією є регламентаційно-інформативна. Характерними рисами текстів офіційно-ділового стилю є використання соціально-політичних та адміністративно-канцелярських термінів, наукової лексики, номенклатурних назв, застосування абревіатур та скорочень, відсутність синонімії, використання таких граматичних форм, як безособова форма дієслова, наказовий спосіб дійсного часу, та використання ключових слів для логічної структуризації та обґрунтування інформації.

На рівні лексики ознакою приналежності дипломатичної документації до офіційно-ділового стилю є високий рівень насиченості текстів дипломатичною термінологією та термінологією міжнародного права, а також стандартизованими мовними зворотами [3, с. 7]. Однак, ступінь офіційності визначається контекстом, призначенням та характером дипломатичного тексту. Він може значно відрізнятись в різних типах документів, таких як меморандум, комюніке чи декларація, де мова емоційно нейтральна та ділова, порівняно з приватним листом напівофіційного характеру, де мова може бути більш особистою та менш формальною або дипломатичної ноти, текст якої насичений етикетними виразами, компліментарною та «високою» книжною лексикою, адже в цьому випадку дипломатична мова є засобом ефективної комунікації, спрямованої на зміну пізнавального або емоційного стану адресата, що відрізняє її від нейтральної тональності офіційно-ділового стилю.

Дипломатичній документації характерні норми дипломатичного протоколу: використання форм ввічливості та специфічної лексики, структура. Зокрема, правила міжнародної ввічливості вимагають використання таких етикетних формул, як звертання до адресата, титулування, що підкреслюють ввічливість, шанобливе ставлення: *Sayın, Saygıdeğer* – високоповажний, вельмишановний, високошановний; *Hanımefendiler* – пані, *Bayefendiler* – панове, *Ekselansları* – Його величність, Ваша високість; *Kraliçe* – Королева; *Prens* – Принц та ін. Також у дипломатичному листуванні використовується «висока» книжна лексика, яка надає урочистого тону дипломатичним текстам: *nezaket ziyareti* – візит увічливості тощо.

Інформаційна частина текстів дипломатичного листування містить стилістично вишукані граматичні структури, що передають офіційний та урочистий характер спілкування між представниками держав або дипломатичними особами та засвідчують підкреслене дотримання протоколу та норм ввічливості. Наведемо декілька прикладів стандартизованих мовних зворотів, які використовуються в дипломатичних нотах: *-a saygılarını sunmak* – засвідчуми (свою) повагу; *maktan onur/ şeref duymak* – мати честь; *bu vesileyle, bu vesiyе ile, bu fırsattan*

yararlanarak – користуючись (цією) нагодою; (*en*) *derin saygılarını yenilemek* – поновлювати запевнення у своїй глибокій повазі тощо. Подібні конструкції зазвичай використовуються у формі теперішньо-майбутнього часу турецької мови. Для передачі інформації широко використовуються граматичні конструкції *-diğini/-aşağını teyit etmek* – підтвердити (що), *-diğini /-aşağını bildirmek* – повідомити про (наступне), *-diğini/-aşağını belirtmek* – зазначити (що). У таких випадках, суб'єкт підрядного речення, відповідно до правил турецької мови, оформлюється родовим відмінком.

Найчастотнішими в дипломатичних текстах є мовні формули, в яких засвідчення поваги поєднується із повідомленням або із вишуканою формою прохання [4, с. 25]: *Ukrayna Dışişleri Bakanlığı, Türkiye Cumhuriyeti Ukrayna Büyükelçiliğine saygılarını sunar ve aşağıdaki hususları bildirmekten şeref duyar. –Міністерство закордонних справ України засвідчує свою повагу Посольству Республіки Туреччина в Україні і має за честь повідомити про наступне.*

Література:

1. Куньч З. Особливості дипломатичного мовлення як різновиду офіційно-ділового стилю / З. Куньч, М. Куньч. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/24521/1/21-121-127.pdf>
2. Мартинюк О. М. Особливості дипломатичного листування (на матеріалі французької мови). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Філологія*. 2019. № 38, т. 2. С. 111.
3. Пазинич О. Функціонально-структурні особливості текстів дипломатичного листування : автореф. дис. ... канд. філол. наук. К., 2001. 18 с.
4. Шинкаренко Т. І. Мова дипломатичних документів : навчальний посібник / Т. І. Шинкаренко, А. Г. Гуменюк, О. Ю. Ковтун. К. : ВНЦ «Київський університет», 2009. 112 с.
5. Aksoy B. *Siyaset Dili ve Çevirisi. Kuramsal ve Uygulamalı Çeviri Sorunları Sempozyum Bildirileri*. Ankara, 2001. S. 139–145.